

Juryrapport Aletta Jacobs Prijs 2018 aan Lilianne Ploumen

De voordracht

De jury heeft met grote overtuiging Lilianne Ploumen voorgedragen voor de 15^e Aletta Jacobsprijs. Lilianne Ploumen werd geboren en groeide op in Maastricht. Ze ging er naar het Atheneum, studeerde vervolgens tussen 1980 en 1988 Maatschappijgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam.

Tijdens haar studie was ze al actief als sociaal-cultureel werker in Rotterdam Crooswijk en als projectleider bij het *Instituut voor Psychologisch Marktonderzoek*. Tussen 1990 en 2007 werkte ze onder andere bij *Foster Parents Plan*, *Mama Cash* en *Cordaid*. Ze vervulde verschillende bestuursfuncties bij onder meer *Stichting Opzij*, *Stop Aids Now* en *Stichting Her World Live*. Van 1995 tot 2001 had ze haar eigen organisatie *Ploumen Projecten*, die zich bezighield met marketingonderzoek en ideeontwikkeling voor profit en non-profit organisaties.

De ervaring die ze opdeed in al deze functies en organisaties en de mensen die ze in deze periode leerde kennen, zijn van grote betekenis geweest voor haar latere carrière in de politiek. In 2007 werd zij partijvoorzitter van de *Partij van de Arbeid* en in 2012 minister van Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking. Bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 kreeg de *PvdA* 9 zetels. Lilianne Ploumen stond op plaats 10, maar werd dankzij voorkeurstemmen gekozen als lid van de Tweede Kamer.

De Aletta Jacobsprijs is een prijs die om de twee jaar door de Rijksuniversiteit Groningen wordt uitgereikt aan een vrouw die zich verdienstelijk heeft gemaakt op het terrein van de emancipatie van vrouwen. Bij de keuze van de laureate hanteert de jury van de Aletta Jacobs Prijs de volgende criteria:

- de laureaat is een vrouw
- ze heeft zich nationaal en internationaal verdienstelijk gemaakt op het terrein van de emancipatie
- ze bekleedt een voorbeeldfunctie, bij voorkeur op een voor vrouwen niet traditioneel vakgebied
- ze is zich bewust van de rol die haar sekse heeft gespeeld in haar loopbaan en/of zij vervult een voortrekkersrol op het gebied van de emancipatie
- ze heeft een universitaire binding en/of is academisch gevormd.

De motivatie van de keuze

Lilianne Ploumen komt, zoals ze zelf zegt, uit een warm middenstandsgezin. Haar vader was melkboer en de kinderen moesten al jong meehelpen in het bedrijf. Ze kwam in contact met veel verschillende mensen uit allerlei milieus, en ze bleek al jong in staat om zich snel aan te passen en zich thuis te voelen in nieuwe situaties. Ze trok zich het lot van andere mensen aan, en vanuit deze levenshouding ontwikkelde ze haar streven naar gelijke rechten en zelfstandigheid voor iedereen en naar eerlijke maatschappelijke verhoudingen.

Haar ouders waren haar belangrijkste inspiratiebronnen; van hen leerde ze zich te verplaatsen in de situaties van haar medemens. De opvoeding van haar ouders in combinatie met het katholieke geloof hebben haar bijgebracht dat je ook op de wereld bent om te zorgen voor anderen. Haar ouders stimuleerden haar om te gaan studeren: zij moesten beide na de lagere school mee gaan werken op de boerderij. Lilianne Ploumen was al vroeg ambitieus en activistisch, en dat kon zij onder andere kwijt in de leerlingenraad van de middelbare school. De eigen stijl die ze daarbij ontwikkelde is een prettige combinatie van enerzijds zakelijk en direct zijn, en tegelijk ook diplomatiek en innemend.

De jury constateert dat haar betrokkenheid bij de mensen in achterstandsposities, duidelijk te zien is in haar hele loopbaan. Zo had zij bijvoorbeeld tijdens haar studie een bijbaan als Sociaal Cultureel werker, waarbij ze taalles gaf aan Marokkaanse en Kaapverdise vrouwen, en activiteiten organiseerde voor kinderen die het thuis niet zo gemakkelijk hadden. Na haar studie werkte ze onder andere voor Cordaid. In haar functie als directeur reisde ze regelmatig naar ontwikkelingslanden. Hier zag ze in de praktijk hoe in het veld hulpverleners dagelijks het verschil maakten: in gebieden met oorlog, op plekken waar grote droogte heerste of overstromingen waren. Als minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking in het kabinet-Rutte II, kon ze zich vanaf 2012 nog krachtiger inzetten voor alles waar zij tot dan toe voor had gestreden.

In al haar werk heeft zij zich altijd in het bijzonder gericht op de emancipatie van vrouwen, en dat zat er ook al op vroege leeftijd in. Zo had zij op haar literatuurlijst op het Atheneum alleen maar boeken staan van vrouwelijke schrijvers. Dat was, zeker in die tijd, bijzonder, en dit heeft haar denken over en ook betrokkenheid bij vrouwenemancipatie verder ontwikkeld. Niet alleen in

haar banen, maar juist ook in allerlei bestuursfuncties, heeft zij posities ingenomen met een duidelijke focus op de emancipatie van vrouwen.

Zoals bij *Mama Cash*, een internationale organisatie die fondsen werft voor vrouwen- en meidengroepen die opkomen voor hun rechten en strijden tegen discriminatie en onderdrukking. En in haar bestuurslidmaatschap van de *Stichting Opzij*, die het gelijknamige feministische maandblad uitgeeft.

Lilianne Ploumen ontvangt vandaag de Aletta Jacobs Prijs vanwege haar krachtige en succesvolle inzet voor de fundamentele rechten van vrouwen en meisjes over de hele wereld. De jury concludeert dat de vrouwenemancipatie als een rode draad door het leven van onze laureaat loopt, en dat is in principe al een prijs waard. Juist ook in 2018.

Want we leven in een tijd, waarin een voormalig voorzitter van de KNAW bij de oprichting van een nieuw kankerinstituut vijf mannen aan het roer zet, en vervolgens toegeeft dat de *gender balance* een probleem is, maar het dus kennelijk niet belangrijk genoeg vindt om daar iets aan te doen.

We leven in een tijd, waarin we nog steeds niet eens 11% vrouwen op topposities hebben, zo wees de bedrijvenmonitor topvrouwen deze week uit. Cijfers om van "te huilen", aldus de minister van OCW: en het is het zoveelste jaar op rij dat we het streefcijfer van 30% vrouwen op topposities niet halen.

En we leven in een tijd waarin onze minister-president bij de zoektocht naar nieuwe leden van zijn kabinet stelt dat de man-vrouw verdeling van secundair belang is, want dat het alleen gaat 'om het vinden van de beste mensen'. Verrassend genoeg eindigde hij met 5 mannelijke en 1 vrouwelijke minister, waarvan overigens alweer 1 man gesneuveld is, en is vervangen door... inderdaad, een man.

Dus ja, ook in Nederland is vrouwenemancipatie nog lang niet voltooid, en hebben we activistische en feministische vrouwen als Lilianne Ploumen hard nodig. Zoals bijvoorbeeld eergisteren bleek toen zij mede een wetsvoorstel voor gelijke lonen voor mannen en vrouwen initieerde.

Maar de belangrijkste reden om haar voor te dragen voor de Aletta Jacobs Prijs 2018 was voor de jury unaniem haar *She Decides* initiatief. Toen de nieuwe Amerikaanse regering in januari 2017 besloot om de *Global Gag Rule* te herintroduceren, werd vanaf dat moment de financiering met Amerikaans overheidsgeld afgeschaft, van organisaties waar vrouwen en meisjes terecht kunnen voor een abortus, of voor informatie daarover. Consequentie hiervan is

dat niet alleen organisaties die direct met abortus te maken hebben worden getroffen, maar ook gezondheidsprogramma's op het gebied van gezinsplanning, moeder- en kindzorg, Aidspreventie, screening op baarmoederhalskanker et cetera. Dat zagen we overigens al eerder gebeuren bij vorige Republikeinse presidenten. Het ironische is dat dit besluit in de praktijk juist leidt tot meer ongewenste zwangerschappen en onveilige abortussen.

She Decides is hierop de doeltreffende reactie van Lilianne Ploumen en de ambtenaren van het ministerie. In een mum van tijd wist zij, toen nog als minister, een wereldwijde beweging op te zetten, die strijdt voor het recht van vrouwen en meisjes om vrij en zelfstandig te besluiten of zij kinderen willen, met wie, hoeveel en wanneer. Een paar weken later, op 2 maart 2017, inmiddels uitgeroepen tot She Decides dag, vond een eerste *She Decides* conferentie plaats in Brussel, met regeringsvertegenwoordigers van meer dan 50 landen.

Een jaar later staan er meer dan 60 landen en tientallen organisaties op die lijst en staat de teller op 400 miljoen euro aan toezeggingen. Een razend indrukwekkende prestatie, en Lilianne Ploumen - door Arjen Lubach al omgedoopt tot 'Superploumen' - gaat ook als kamerlid vol energie door met het werven van fondsen, donoren en supporters.

Een paar honderd meter hier vandaan, in de zojuist officieel door Lilianne Ploumen geopende Aletta Jacobskamer in het Universiteitsmuseum, staat het bureau van dokter Aletta Jacobs. Aan dit bureau, dat oorspronkelijk natuurlijk in haar huisartsenpraktijk in Amsterdam stond, ontving Aletta haar patiënten. Ze hield er gratis spreekuren voor arme vrouwen, waaronder veel prostituees. Ze introduceerde het pessarium, waardoor alle vrouwen zelf konden bepalen wanneer ze zwanger raakten.

De jury is van mening dat Lilianne Ploumen door haar 'She Decides' initiatief, als een ware Aletta Jacobs, datzelfde bureau bijna letterlijk heeft neergezet op vele plekken op de wereld. Op plekken waar vrouwen en meisjes anders verstoken zouden blijven van informatie en goede zorg op het gebied van seksualiteit en gezinsplanning.

Lilianne Ploumen geeft met *She Decides* vrouwen en meisjes het recht terug om zelf te beslissen. Ze maakt hiermee de wereld vooral voor vrouwen een beetje beter, sterker en veiliger, en is daarom een meer dan terechte winnares van de Aletta Jacobsprijs 2018.